

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

שחיטה כשרה באירופה

- תמונת מצב -

מוגש לוועדת העלייה, הקליטה והתפוצות

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

כתיבה: פלורה קוך דבידוביץ'

אישור: שלי לוי, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

ב' בניסן תשע"ב

25 במרס 2012

מסמך זה נכתב לבקשת יו"ר ועדת העלייה, הקליטה והתפוצות של הכנסת, חה"כ דני דנון, לקראת דיון בנושא **השחיטה הכשרה באירופה**. במסמך זה יוצגו ההסדרים הקיימים כיום במדינות אירופה בכל הקשור לשחיטה דתית; היוזמות בכמה ממדינות אירופה להגבלת השחיטה הדתית וההשלכות האפשריות של הטלת מגבלות מסוג זה על אורח החיים של הקהילה היהודית באירופה.

נציין כי סוגיית ההגבלות על שחיטה דתית, הנדונה כיום בכמה ממדינות באירופה, אינה נוגעת באופן בלעדי בשחיטה היהודית הכשרה, אלא בכלל השחיטה הנעשית בהתאם להלכות דתיות, ובתוך כך לשחיטת "חלאל" המוסלמית. סוגיה זו היא רחבה מאוד, ומורכבת, וקשורה בין היתר לסוגיות לאומיות, פוליטיות וחברתיות שונות שנמצאות כיום על סדר-יומן של חלק ממדינות אירופה שלא נדון בהן במסמך זה. עוד נציין כי מגבלות על שחיטה דתית קיימות כיום גם במדינות מחוץ לאירופה, ובהן אוסטרליה וניו-זילנד, אולם לבקשת הוועדה מסמך זה מתמקד בהסדרי השחיטה הכשרה באירופה.

להלן הממצאים המרכזיים העולים במסמך:

- שחיטה כשרה היא מצווה יהודית המכשירה בעלי חיים כשרים לאכילה ונעשית בהתאם להלכות השחיטה. שחיטה שלא נעשתה על-פי ההלכה הופכת את בשר בעל-החיים שנשחט לבשר נבלה האסור לאכילה על-פי ההלכה היהודית.
- **בממסד הרבני בישראל ובחול"ל יש התנגדות להימנע בעלי-חיים לפני השחיטה**, בין היתר עקב ההכרח ההלכתי כי בעל-החיים יהיה חי ובריא סמוך למועד השחיטה, ומחשש כי פעולת ההימנע תהפוך את בעל-החיים לנבלה, האסורה למאכל על-פי היהדות.
- **אוכלוסיית הליבה היהודית באירופה היא כ-1,158,800 איש (בלי יהודי חבר המדינות)**. אין נתון מדויק על שיעור שומרי הכשרות בקרב יהודי אירופה. לפי אומדנים שיעור האוכלוסייה היהודית השומרת כשרות **בעקביות** הוא בין 25% ל-35% מכלל אוכלוסיית הליבה היהודית באירופה, כלומר בין 300,000 ל-400,000 איש לערך.
- **עיקר השחיטה היהודית הכשרה באירופה נעשית בצרפת ובבריטניה**, ומדי שנה נשחטות במדינות אלה כ-240,000 בהמות (לא כולל עופות): כ-150,000 (62%) בצרפת וכ-90,000 (38%) בבריטניה.
- **הבשר שמקורו בשחיטה כשרה הוא פחות מ-0.3% מכלל הבשר המשווק לצרכנים בבריטניה**. במדינות אירופה אחרות, שבהן היקף השחיטה היהודית קטן אף יותר מזה שבבריטניה, שיעור הבשר שמקורו בשחיטה כשרה מכלל הבשר המשווק נמוך עוד יותר.
- **כיום, הימנע בעלי-חיים לפני שחיטה, קרי הליך מכני, חשמלי, כימי או אחר שנעשה לפני השחיטה במטרה לגרום לבעל-החיים עילפון עד תום השחיטה, הוא דרישה מחייבת באירופה**, המעוגנת בין היתר בהנחיות ובתקנות מועצת האיחוד האירופי שפורסמו בשנת 1993 ועודכנו בשנת 2009 ועניינן הטיפול בבעלי-חיים המובאים לשחיטה. עם זאת, **תקנות אלה מחריגות**

מחובת ההימום את השחיטה הדתית, הנעשית ללא הימום מקדים, בתנאי שהיא נעשית בתנאים שנקבעו בתקנות.

- שחיטה דתית ללא הימום מקדים מותרת כיום ברוב מדינות אירופה, פרט לאלה: לטביה, שבדיה, נורבגיה, שווייץ ומחוז אלנד בפינלנד, שחיים בהן כ-3.8% מאוכלוסיית הליבה היהודית באירופה.
- רובן המכריע של מדינות אירופה, שחיים בהן כ-95% מכלל אוכלוסיית הליבה היהודית ביבשת, מתירות שחיטה דתית ללא הימום מקדים בתנאים שנקבעו, והן: אירלנד, איטליה, בריטניה, בולגריה, בלגיה, גרמניה, הונגריה, הולנד, טורקיה, יוון, ליטא לוקסמבורג, מלטה, מקדוניה, ספרד, סלובניה, פולין, פורטוגל, קרואטיה, קפריסין, צרפת ורומניה.
- אוסטריה, אסטוניה, סלובקיה, דנמרק (לגבי בקר בלבד) ושאר מחוזות פינלנד (מלבד מחוז אלנד) קבעו כי בתנאים מסוימים ייעשה הימום בעלי-החיים במקביל לשחיטה או מייד בתומה. יצוין כי אוכלוסיית הליבה היהודית במדינות האמורות היא כ-1.6% מכלל אוכלוסיית הליבה היהודית באירופה.
- כיום יש כמה יוזמות בצרפת, בבלגיה ובהולנד להגביל שחיטה דתית באמצעות איסור שחיטה הנעשית בלא הימום מקדים ו/או דרישה לסמן מוצרי בשר שמקורם בשחיטה ללא הימום המשוקים לכלל האוכלוסייה.
- יצוין כי בצרפת חיים כיום כ-42% מכלל אוכלוסיית הליבה היהודית באירופה. נוסף על כך, צרפת היא אחת משתי המדינות שבהן נעשית עיקר השחיטה הכשרה באירופה. בשר שמקורו בשחיטה יהודית כשרה בצרפת מיוצא למדינות אחרות באירופה, ובהן שווייץ ושבדיה.
- ממשרד החוץ נמסר כי הם עוקבים אחר ההתפתחויות בסוגיית השחיטה הכשרה בבלגיה, בצרפת ובהולנד, ובהולנד סוגיה זו היא המורכבת ביותר בשלוש המדינות האמורות.
- ממשרד החוץ, מהרבנות הראשית לישראל ומנציגי קהילות יהודיות בחו"ל נמסר כי הרחבת איסור השחיטה הדתית ובתוכה השחיטה הכשרה עלולה לפגוע באורח החיים של הקהילה היהודית בכלל ושל יהודים שומרי כשרות בפרט, ועשויה בין היתר להשפיע על היצע הבשר הכשר ועל מחירו לצרכן. מלשכת הראשון לציון הרב הראשי הספרדי לישראל שלמה עמאר נמסר כי "פגיעה כלשהי בשחיטה היהודית תהווה פגיעה קשה ביותר בקהילה היהודית באירופה ובשאר המקומות".

1. רקע

שחיטה כשרה היא מצווה יהודית המכשירה בעלי-חיים כשרים לאכילה ונעשית בהתאם להלכות היהדות.¹ מקורה של מצוות השחיטה הוא בספר דברים פרק י"ב פסוק כ"א: "וזבחת מבקרך ומצאנך אשר נתן ה' לך כאשר צויתך, ואכלת בשעריך".²

השחיטה הכשרה נעשית בחתך אחד בלתי פוסק של צוואר (הקנה והוושט) בעל-החיים. בסיום השחיטה על השוחט לערוך בדיקה נוספת ("בדיקת סימנים") שמטרתה להבטיח את כשרות השחיטה. שחיטה שלא נעשתה על-פי ההלכה הופכת את בשר בעל-החיים שנשחט לנבלה, כלומר לבשר האסור לאכילה על-פי היהדות.³ הלכות היהדות אוסרות מאכל חלקים מסוימים של בעלי-חיים כשרים (כגון החלקים האחוריים של בעלי-החיים), אלא אם כן נעשתה בהם פעולת "ניקור"⁴ (הוצאה) של החלקים האסורים לאכילה. חלקי בשר שונים האסורים לאכילה על-פי ההלכה נמכרים לאוכלוסייה הכללית באירופה.⁵

יש לציין כי האסלאם מורה אף הוא למוסלמים לאכול בשר שנשחט על-פי הלכות דתיות, שמקורן בעיקר בסונה ובחדיית⁶. בשר שנשחט על-פי הלכות אלה מכונה בשר "חלאל".

באמצע המאה ה-19, עם הופעתם של גופים הפעילים למען זכויות בעלי-החיים, התפתח באירופה דיון ציבורי סביב נושא חובת ההימום (Stunning) של בעלי-חיים לפני ביצוע השחיטה. ההימום הוא כל הליך מכני, חשמלי, כימי או אחר שנעשה לפני השחיטה כדי לגרום לבעל-החיים עילפון עד תום השחיטה.⁷ בספרות המחקרית בנושא השחיטה נוהגים להבחין בין שני סוגים של הימום: "הימום הפיך", המאפשר לבעל-החיים לחזור להכרה אם לא תבצע שחיטה, ו"הימום בלתי הפיך", הגורם למות בעל-החיים ללא קשר לפעולת השחיטה.⁸

בממסד הרבני בישראל ובחו"ל יש התנגדות להימום בעלי-החיים לפני השחיטה, בין היתר בשל העיקרון ההלכתי הקובע כי על בעל-החיים להיות חי ובריא, כלומר מסוגל לנוע, סמוך למועד השחיטה, דבר שנמנע ממנו במקרה של הימום. עמדת הרבנות הראשית לישראל היא: "בספרות ההלכתית היהודית נאסר הימום בהמות, ובהמה שהוממה לפני שחיטה נחשבת לנבלה, ועל-פי ההלכה היהודית

¹ בשחיטה כשרה מקפידים על חמשת העקרונות האלה: "שהייה" – איסור הפסקה בתהליך השחיטה; "דרסה" – איסור הפעלת לחץ על הסכין; "חלדה" – על הסכין להיות גלוי במהלך כל השחיטה; "הגרמה" – על החתך להיות באזור הגלוי של הצוואר; "עיקור" – על החתך להיות חתך ישר ופשוט. הרב ד"ר ישראל מאיר לוינגר, "[השחיטה וצער בעלי-חיים](#)", תשס"ד, באתר האינטרנט של מכללת הרצוג.

² שם.

³ מכללת הרצוג – גוש עציון, [אנציקלופדיה יהודית לנושאים בתרבות ישראל לתחומיה](#) בעריכת פרופסור יהודה איוזנברג, כניסה: 19 במרס 2012.

⁴ המונח "ניקור" משמש בעיקר להסרת החלק האסור עם הגידים האסורים מבשר כשר. שם.

⁵ Dr. Ari Z. Zivotofsky, *Government Regulations of Shechita (Jewish Religious Slaughter) in the Twenty-First Century: Are they Ethical?*, 2012. מחקר זה נמסר על-ידי המחבר וטרם פורסם ברבים.

⁶ מקורות הלכה ומנהגים אסלאמיים.

⁷ יצוין כי לעתים ההימום נעשה מייד לאחר פעולת השחיטה.

⁸ Dr. Ari Z. Zivotofsky, Rael D. Strous, "A perspective on the electrical stunning of animals: Are there lessons to be learned from human electro-convulsive therapy?", *Meat Science* 2012.

אינה ראויה לאכילה".⁹ גם בחלקים מהאוכלוסייה המוסלמית באירופה, המונה כ-20 מיליון איש, יש התנגדות להימום בעלי-חיים לפני השחיטה הדתית.¹⁰

בטרם נדון בהסדרי השחיטה הכשרה הנהוגים כיום באירופה נציג נתונים על גודל האוכלוסייה היהודית ביבשת זו, ששינוי ההסדרים הנהוגים בתחום השחיטה הכשרה עשויים להשפיע על אורח חייה.

2. האוכלוסייה היהודית באירופה והיקף השחיטה הכשרה בה

בשנת 2010 פרסמו פרופסור סרגיו דלה-פרגולה, מומחה לדמוגרפיה של הקהילות היהודיות בעולם, ועמיתיו מחקר שכותרתו "World Jewish Population, 2010" ובו נתונים על גודל האוכלוסייה היהודית ברחבי העולם. במחקר העריכו החוקרים את גודלה של "אוכלוסיית הליבה" (Core population) של יהדות אירופה, כלומר מי שמזהים עצמם כיהודים או מזוהים כיהודים על-ידי בני משפחותיהם ואינם מאמינים בדת מונותאיסטית אחרת.¹¹ לפי המחקר, אוכלוסיית הליבה היהודית באירופה היא כ-1,158,800 איש (לא כולל יהודי חבר המדינות, שמספרם, לפי המחקר האמור, הוא כ-311,400 איש). **מרביתה של אוכלוסייה זו (כ-96%) מתגוררת במדינות האיחוד האירופי.**¹²

גודלה של האוכלוסייה היהודית המורחבת באירופה, הכוללת בתוכה גם את אלו שהם בעלי רקע יהודי אך אינם מגדירים את עצמם יהודים גדול ביותר משליש (כ-36%) מגודלה של אוכלוסיית הליבה, ועל-פי נתוני המחקר לעיל מדובר ביותר ממיליון וחצי איש (לא כולל האוכלוסייה היהודית המורחבת בחבר המדינות, שלפי המחקר האמור היא כ-613,000 איש).¹³

במסמך זה נתמקד באוכלוסיית הליבה היהודית באירופה, בלי יהודי חבר המדינות. לדברי פרופסור דלה-פרגולה, **אין נתון מדויק על שיעור שומרי הכשרות בקרב יהודי אירופה,** בין היתר בשל הקושי להגדיר באופן חד-משמעי את המושג "שמירת כשרות", שיש לו צורות ביטוי שונות.¹⁴ מאומדנים על גודלה של אוכלוסיית שומרי הכשרות המתקבלים מסקרים בנושא עולה כי **שיעור השומרים בעקביות על כשרות נע בין 25% ל-35% מכלל אוכלוסיית הליבה היהודית באירופה, כלומר בין 300,000 ל-400,000 איש לערך.**¹⁵

אין בידינו נתונים על היקף השחיטה הכשרה במדינות אירופה השונות, שכן פנייתנו לגופים יהודיים שונים בנושא זה לא נענתה. מנתונים שהתקבלו מהיועץ לרב הראשי של צרפת, הרב ברונז פישזון, עולה כי **עיקר השחיטה היהודית הכשרה במערב אירופה נעשית בצרפת ובבריטניה, וכי שנה נשחטות**

⁹ הרב יעקב בצלאל חרר, ראש לשכת הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הרבנות הראשית לישראל, מכתב, 9 בפברואר 2012.

¹⁰ Prof. Joe Regenstein, Department of Food Science, Cornell University, response via e-mail, January 16th, 2012.

¹¹ לדברי פרופסור דלה-פרגולה הגדרה זו אינה עולה בהכרח בקנה אחד עם הגדרת יהדות לפי ההלכה, אם כי עשויה להיות חפיפה בין שתי ההגדרות.

¹² Sergio DellaPergola, [World Jewish Population, 2010](#), The Hebrew University of Jerusalem, 2010.

¹³ שם.

¹⁴ כך, למשל, עשוי חלק ניכר מן האוכלוסייה לצרוך מוצרים כשרים מפעם לפעם ורק חלק קטן יותר מן האוכלוסייה מקפיד על כל כללי הכשרות.

¹⁵ פרופסור סרגיו דלה-פרגולה, מכון הרמן ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית בירושלים, מכתב, 6 בפברואר 2012.

במדינות אלה כ-240,000 בהמות (לא כולל עופות): כ-150,000 (כ-63%) בצרפת וכ-90,000 (כ-38%) בבריטניה.¹⁶

אשר לשיעור הבשר הכשר מכלל הבשר המשוק לצרכנים באירופה, ממאמר שכתב הרב ד"ר ארי זיבטופסקי מאוניברסיטת בר-אילן עולה כי הבשר שמקורו בשחיטה כשרה הוא פחות מ-0.3% מכלל הבשר המשוק לצרכנים בבריטניה. במדינות אירופה אחרות, שבהן היקף השחיטה היהודית קטן יותר, שיעור הבשר שמקורו בשחיטה כשרה מכלל הבשר המשוק נמוך עוד יותר.¹⁷

3. הסדרי השחיטה הדתית באירופה – תמונת מצב

הימום בעלי-חיים לפני שחיטה הוא כיום דרישה מחייבת באירופה, המעוגנת בין היתר בהנחיות ובתקנות מועצת האיחוד האירופי בנושא הטיפול בבעלי-חיים המובאים לשחיטה, שפורסמו בשנת 1993 ועודכנו בשנת 2009.¹⁸ סעיף מס' 1 בפרק 4 של תקנה מס' 1099/2009 של מועצת האיחוד האירופי משנת 2009 המוזכרת לעיל, הן בשיטות הימום ("Stunning methods"), קובע חובת הימום בעל-החיים לפני השחיטה כדלקמן:

"Animals shall only be killed after stunning in accordance with the methods and specific requirements related to the application of those methods... The loss of consciousness and sensibility shall be maintained until the death of the animal".

עם זאת, סעיף 4 בפרק זה מחריג את השחיטה הדתית מחובת הימום, בתנאי שהשחיטה נעשית בבית-מטבחים:

"In the case of animals subject to particular methods of slaughter prescribed by religious rites, the requirements of paragraph 1 shall not apply provided that the slaughter takes place in a slaughter house."¹⁹

שחיטה ללא הימום מותרת כיום ברוב מדינות אירופה, פרט לארבע מדינות ולמחוז אחד במדינה חמישית. במדינות אלה חיים כ-3.8% מאוכלוסיית הליבה היהודית באירופה. להלן המדינות האוסרות שחיטה בלא הימום והשנה שבה נקבע האיסור:

¹⁶ Bruno Fizon, Chief Rabbi, Advisor of Chief Rabbi of France and the President of the French Consistoire, response via e-mail. January 16th, 2012.

¹⁷ Dr. Ari Z. Zivotofsky, Government Regulations of Shechita (Jewish Religious Slaughter) in the Twenty-First Century: Are they Ethical?, 2012. מחקר זה נמסר על-ידי המחבר וטרם פורסם ברבים.

¹⁸ The Council of the European Union, Council Directive 93/119/EC of 22 December 1993 on the protection of animals at the time of slaughter or killing; Council Regulation (EC) 1099/2009 of 24 September 2009 on the protection of animals at the time of killing.

¹⁹ Council Regulation (EC) 1099/2009 of 24 September 2009 on the protection of animals at the time of killing.

טבלה מס' 1: מדינות אירופה שאוסרות שחיטה ללא הימום מקדים²⁰

מדינה	גודל אוכלוסיית הליבה היהודית	השנה שבה הוחל איסור שחיטה ללא הימום
נורבגיה	1,200	1929
שבדיה	15,000	1937
שווייץ	17,600	1984
מחוז אלנד בפינלנד	1,100 בפינלנד כולה (אוכלוסיית מחוז אלנד היא כ-0.5% מאוכלוסיית פינלנד)	1998 בשאר מחוזות פינלנד נדרש הימום במקביל לשחיטה
לטביה	9,700	איסור חוקי הוטל בשנת 2000 (מסקירת הספרות בנושא עולה כי שחיטה דתית מעולם לא היתה מותרת בלטביה)

כאמור, לצד המדינות האוסרות על שחיטה ללא הימום רוב מדינות אירופה מתירות שחיטה דתית בתנאים מסוימים. להלן יוצגו ממצאי פרויקט מחקר "DIALREL"²¹ על שחיטה דתית באירופה שנערך בשנים 2006–2010 במסגרת הנציבות האירופית ובמימונה, בשיתוף גופי מחקר במדינות שונות²² ובהן ישראל. במחקר זה נסקרו הלכות השחיטה היהודית הכשרה וכללי שחיטת ה"חלאל" המוסלמית ברובן המכריע של מדינות אירופה, הוצגו עמדות שונות בנושא השחיטה הדתית, נסקרה החקיקה המסדירה את השחיטה הדתית במדינות השונות ונדונו נושאים רלוונטיים נוספים.

להלן טבלה מסכמת המבוססת על ממצאי המחקר האמור, ובה פירוט ההסדרים החוקיים הנהוגים במדינות אירופה שאינן אוסרות שחיטה ללא הימום ונתונים על היקף אוכלוסיית הליבה היהודית במדינות אלה.²³ בהקשר זה נזכיר כי לפי פרופסור דלה-פרגולה שיעור השומרים על כשרות בעקביות נע בין 25% ל-35% מכלל אוכלוסיית הליבה באירופה.

²⁰ DIALREL State University of Milan, "[Legislation on Religious Slaughter](#)", Prof. Silvio Ferrari, Dr. Rossella Bottoni, February 2010.

²¹ Ibid, "[Legislation regarding religious slaughter in the EU member, candidate and associated countries](#)".

²² בלגיה, מצרים, צרפת, גרמניה, איטליה, נורבגיה, ספרד, הולנד, טורקיה, בריטניה ואוסטרליה.

²³ DIALREL, "[Legislation regarding religious slaughter in the EU member, candidate and associated countries](#)", Silvio Ferrari and Rossella Bottoni, State University of Milan, February 2010.

טבלה מס' 2: הסדרים חוקיים לשחיטה דתית של בעלי-חיים במדינות שונות²⁴

מדינה	אוכלוסיית הליבה היהודית	שחיטה דתית ללא הימום בתנאים מסוימים	שחיטה דתית ללא הימום קודם בהמלצה, בתנאים מסוימים, על הימום לאחר פעולת השחיטה
אוסטריה	9,000		•
אסטוניה	1,800		•
אירלנד	1,200	•	
איטליה	28,400	•	
בריטניה	292,000	•	
בולגריה	2,000	•	
בלגיה	30,300	•	
גרמניה	119,000	•	
דנמרק	6,400	• לא כולל בקר	• בקר בלבד
הונגריה	48,600	•	
הולנד	30,000	•	
טורקיה	17,600	•	
יוון	4,500	•	
ליטא	2,800	•	
לוקסמבורג	600	•	
מלטה	אין נתון	•	
מקדוניה	100	•	
ספרד	12,000	•	
סלובקיה	2,600		•
סלובניה	100	•	
פינלנד	1,100		• שחיטה והימום במקביל
פולין	3,200	•	
פורטוגל	500	•	
קרואטיה	1,700	•	
קפריסין	אין נתון	•	
צרפת	483,500	•	
רומניה	9,700	•	

מהטבלה עולה כי בתקופה שבה נערך מחקר "DIALREL" התירו רוב מדינות אירופה, שכ-95% מאוכלוסיית הליבה היהודית באירופה מתגוררת בהן, שחיטה דתית ללא הימום מקדים: אירלנד, איטליה, בריטניה, בולגריה, בלגיה, גרמניה, הונגריה, הולנד, יוון, טורקיה, ליטא, לוקסמבורג, מלטה,

²⁴ Ibid, "[Legislation on Religious Slaughter](#)".

מקדוניה, ספרד, סלובניה, פולין, פורטוגל, קרואטיה, קפריסין, צרפת ורומניה. ההיתר היה כפוף לתנאים שונים, שיפורטו להלן (יצוין כי לא כל המדינות דורשות את כל התנאים שיפורטו):

- על גוף המבקש לבצע שחיטה דתית להודיע על כך לגורם המוסמך הרלוונטי ולקבל את אישורו;
- שחיטה דתית תיעשה בידי שוחט מוסמך;
- שחיטה דתית תבוצע בבית מטבחים;
- שחיטה דתית תיעשה באחריותו של וטרינר רשמי;
- ייעשה מאמץ למנוע מבעלי-החיים המיועדים לשחיטה כל חוסר נוחות מיותר;
- בעלי-חיים יונקים (כגון פרות) ירוסנו באופן מכני לפני השחיטה;
- השחיטה תיעשה בסכין חדה;
- פעולות נוספות בבעל-החיים לאחר ביצוע השחיטה יבוצעו רק אם בעל-החיים אינו בהכרה;
- למקרה הצורך יימצא במשחטה ציוד להימום.

מהטבלה עולה עוד כי אוסטריה, אסטוניה, סלובקיה, דנמרק (לגבי בקר בלבד) ומחוזות פינלנד פרט למחוז אלנד קבעו כי בתנאים מסוימים ייעשה הימום של בעלי-החיים במקביל לשחיטה או מיידי בתומה. יצוין כי האוכלוסייה היהודית במדינות האמורות היא כ-1.6% מכלל אוכלוסיית הליבה היהודית באירופה.

4. יוזמות להגבלת השחיטה הדתית בכמה ממדינות אירופה

נוסף על המדינות האוסרות כיום שחיטת בעלי-חיים ללא הימום מוקדם יש כמה יוזמות בצרפת, בבלגיה ובהולנד להגביל את השחיטה הדתית בהטלת איסור על שחיטה ללא הימום מקדים ו/או בחיוב לסמן את מוצרי הבשר שמקורם בשחיטה ללא הימום, ולדברי חוקרים בתחום מדובר ביוזמות המוצעות כאמצעי לצמצום השחיטה הדתית ללא הימום.²⁵

להלן תוצג תמונת המצב כיום בהולנד, בצרפת ובבלגיה כפי שהיא עולה ממענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת למשרד החוץ ולנציגי קהילות יהודיות בכמה מדינות באירופה:

- **הולנד:** ביוני 2011 אושרה בבית התחתון של הפרלמנט הצעת חוק האוסרת שחיטה ללא הימום. הצעת חוק זו טרם אושרה בבית העליון (הסנאט), וההצבעה על כך צפויה במאי 2012. יצוין כי אישור הצעת החוק על-ידי הבית העליון חיוני לאשרור החוק. במשרד החוץ מעריכים כי יש

²⁵ Dr. Ari Z. Zivotofsky, Government Regulations of Shechita (Jewish Religious Slaughter) in the Twenty-First Century: Are they Ethical?, 2012.

סיכוי סביר שהצעת החוק תידחה. על-פי ממצאי פרופסור דלה-פרגולה שהוצגו לעיל ליבת האוכלוסייה היהודית בהולנד היא כ-30,000 איש – כ-2.6% מאוכלוסיית הליבה היהודית באירופה.

▪ **בלגיה:** כיום מקודמת הצעת חוק להגבלת השחיטה הכשרה ושחיטת "חלאל" על-ידי הטלת חובה להמום בעלי-חיים המובאים לשחיטה. במשרד החוץ מציינים כי ליוזמה זו יש תמיכה בציבור הבלגי. על-פי ממצאי פרופסור דלה-פרגולה שהוצגו לעיל ליבת האוכלוסייה היהודית בבלגיה היא כ-30,300 איש – כ-2.6% מאוכלוסיית הליבה היהודית באירופה.

▪ **צרפת:** לאחרונה התפתח דיון ציבורי בנושא השחיטה הדתית שבמסגרתו גורמים שונים מציעים להטיל הגבלות על השחיטה הדתית, בין היתר בסימון מוצרי בשר שהופקו בשחיטה כשרה ובשחיטת "חלאל" ובאיסור שחיטה ללא הימום מקדים של בעלי-חיים. במשרד החוץ מציינים כי ההגבלות האלה עדיין אינן חלות, אך הפוטנציאל ליישומן קיים. נציין כי על-פי ממצאי פרופסור דלה-פרגולה שהוצגו לעיל ליבת האוכלוסייה היהודית בצרפת היא כ-483,500 איש – כ-42% מאוכלוסיית הליבה היהודית באירופה. נוסף על כך, כאמור, צרפת היא אחת משתי המדינות שבהן נעשה עיקר השחיטה הכשרה באירופה, ובשר שמקורו בשחיטה יהודית כשרה בצרפת מיוצא למדינות אחרות באירופה, ובהן שווייץ ושבדיה.²⁶

ממשרד החוץ נמסר כי הוא עוקב אחר ההתפתחויות בסוגיית השחיטה הכשרה בבלגיה, בצרפת ובהולנד, וכי בהולנד הסוגיה היא המורכבת ביותר בשלוש המדינות האמורות. עוד נמסר ממשרד החוץ כי הרחבת האיסור על השחיטה הדתית ובתוכה על השחיטה הכשרה עלולה לפגוע באורח החיים של הקהילה היהודית בכלל ושל היהודים שומרי הכשרות בפרט, ועשויה להשפיע בין היתר על היצע הבשר הכשר ועל מחירו לצרכן. עם זאת סבורים במשרד החוץ כי גם אם יוטלו הגבלות האמורות תהיה אפשרות להמשיך לרכוש בשר כשר מיובא, אף כי מחירו לצרכן עלול להיות גבוה יותר.²⁷

במענה על פניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת לרבנות הראשית בנושא זה נמסר מלשכת הראשון לציון הרב הראשי הספרדי לישראל שלמה עמאר כי "פגיעה כלשהי בשחיטה היהודית תהווה פגיעה קשה ביותר בקהילה היהודית באירופה ובשאר המקומות".²⁸

²⁶ Rabbi Bruno Fiszon, Chief Rabbi, Advisor of Chief Rabbi of France and the President of the French Consistoire, response via e-mail, January 16th, 2012.

²⁷ שמואל בן-שמואל, ראש חטיבת תפוצות ודתות במשרד החוץ, מכתב, 11 במרס 2012.

²⁸ הרב יעקב בצלאל חרר, ראש לשכת הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הרבנות הראשית לישראל, מכתב, 9 בפברואר 2012.

